

YVES BOT

FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA

Az ismertetés napja: 2010. október 14.¹

1. A jelen ügyben a Bíróságnak a 91/250/EGK irányelv² értelmében a számítógépi programokat a szerzői jog alapján megillető jogi védelem terjedelmét kell pontosan meghatároznia.

2. A Nejvyšší správní soud (legfelsőbb közigazgatási bíróság) (Cseh Köztársaság) által feltett kérdések közelebbről egy számítógépi program grafikus felhasználói felületére vonatkoznak. E felület célja, amint látni fogjuk, az, hogy a program és a felhasználó közötti interaktív kapcsolatot biztosítsa. Ez a felület, többek között ikonok vagy szimbólumok képernyőn való megjelenítésével, lehetővé teszi a program intuitívabb és felhasználóbarátabb használatát.

3. A kérdést előterjesztő bíróság tehát azt kívánja megtudni, hogy egy számítógépi program grafikus felhasználói felülete e program 91/250 irányelv 1. cikkének (2) bekezdése értelmében vett kifejezési formájának tekintendő-e, és azt így megilleti-e a számítógépi programokra alkalmazandó szerzői jogi védelem.

4. Emellett a kérdést előterjesztő bíróság azt kérdezi, hogy az ilyen felület televíziós sugárzása a mű nyilvánosságához történő közvetítésének minősül-e, a 2001/29/EK irányelv³ 3. cikke (1) bekezdésének megfelelően.

5. A jelen indítványban kifejtem azokat az indokokat, amelyek alapján úgy vélem, hogy a grafikus felhasználói felület önmagában nem tekinthető a számítógépi program 91/250 irányelv 1. cikke (2) bekezdése értelmében vett kifejezési formájának, és ennél fogva nem illeti meg az irányelv által biztosított védelem.

6. Ezt követően kifejtem, hogy miért vélem úgy, hogy egy grafikus felhasználói felületet, amennyiben a szerző saját szellemi alkotása, a 2001/29 irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében vett műként megilleti a szerzői jog nyújtotta védelem.

7. Ezzel szemben azt a javaslatot fogom tenni a Bíróságnak, hogy állapítsa meg, hogy

1 – Eredeti nyelv: francia.

2 – A számítógépi programok jogi védelméről szóló, 1991. május 14-i tanácsi irányelv (HL L 122., 42. o.; magyar nyelvű kiadás 17. fejezet, 1. kötet, 114. o.).

3 – Az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló, 2001. május 22-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 167., 10. o.; magyar nyelvű kiadás 17. fejezet, 1. kötet, 230. o.).

a grafikus felhasználói felület televíziós sugárzása, figyelemmel arra, hogy ezáltal a felület elveszíti a 2001/29 irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében vett mű jellegét, nem minősül az irányelv 3. cikke (1) bekezdése értelmében vett nyilvánossághoz történő közvetítésnek.

határozattal (HL L 336., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 21. kötet, 80. o.) került jóváhagyásra⁴.

9. A TRIPs megállapodás 10. cikkének (1) bekezdése értelmében „[a] számítógépes programok a Berni Egyezmény (1971) szerinti irodalmi művekként akár forráskód akár tárgyi kód formában védettek”.

I – Jogi háttér

2. A szerzői jogi egyezmény

A – A nemzetközi jog

10. A Szellemi Tulajdon Világszervezetének (WIPO), 1996. december 20-án Genfben elfogadott Szerzői Jogi Szerződését (a továbbiakban: WCT) az Európai Közösség nevében a 2000. március 16-i 2000/278/EK tanácsi határozat⁵ hagyta jóvá.

1. A TRIPs Megállapodás

8. A Kereskedelmi Világszervezetet (WTO) létrehozó egyezmény 1 C. mellékletét képező, a szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonatkozásairól szóló megállapodás 1994. április 15-én Marrakeshben került aláírásra, és a többoldalú tárgyalások uruguayi fordulóján (1986–1994) elért megállapodásoknak a Közösség nevében a hatáskörébe tartozó ügyek tekintetében történő megkötéséről szóló, 1994. december 22-i 94/800/EK tanácsi

11. A WIPO 4. cikke azt írja elő, hogy „[a] számítógépi programok a Berni Egyezmény 2. cikke értelmében irodalmi művekként részesülnek védelemben. A védelem kiterjed a számítógépi programokra, függetlenül attól, hogy milyen módon vagy formában kerülnek kifejezésre”.

4 – HL L 336., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 21. kötet, 80. o., a továbbiakban: TRIPs megállapodás.

5 – HL L 89., 6. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 33. kötet 208. o.

12. A WIPO nem határozza meg a számítógépi program fogalmát. Ugyanakkor az előkészítő munkák során az aláíró tagok a következő meghatározásban állapodtak meg. A számítógépi program olyan parancsok sorozata, amelyek, amennyiben a számítógép számára feldolgozható adathordozóra helyezik azokat, alkalmasak arra, hogy egy feldolgozó kapacitással rendelkező számítógépet egy meghatározott funkció, feladat vagy eredmény jelzésére, megvalósítására vagy végrehajtására késztesse⁶.

ennek megfelelően egyelőre annak meghatározására korlátozható, hogy a tagállamok a számítógépi programokat a szerzői jog alapján irodalmi műként védelemben részesítik, továbbá annak meghatározására, hogy kit és mit lehet védelemben részesíteni, a védelemben részesülő személyek milyen kizárólagos jogokkal bírnak bizonyos cselekmények engedélyezése vagy megtiltása érdekében, valamint hogy a védelmi idő milyen tartamú legyen.

B – Az uniós jog

15. A 91/250 irányelv 1. cikke a következőket mondja ki:

1. A 91/250 irányelv

13. A 91/250 irányelv célja a tagállami jogszabályok harmonizálása a számítógépi programok jogi védelme terén, a legalacsonyabb védelmi szint meghatározásával⁷.

„(1) Ennek az irányelvnek a rendelkezései szerint a tagállamok a számítógépi programokat az irodalmi és művészeti művek védelméről szóló Berni Egyezmény értelmében vett irodalmi műként szerzői jogi védelemben részesítik. Ennek az irányelvnek az alkalmazásában a »számítógépi programok« fogalma magában foglalja azok előkészítő dokumentációját is.

14. Így az irányelv hatodik preambulumbekzdése rögzíti, hogy mivel a közösségi jogi keret a számítógépi programok védelme terén

(2) Az irányelv alapján biztosított védelem a számítógépi programok bármely formában történő kifejezésére vonatkozik. A számítógépi program bármely elemének – beleértve a csatlakozási felületeket – alapjául szolgáló ötletek és elvek ennek az irányelvnek az értelmében nem részesülnek szerzői jogi védelemben.

6 – A WIPO által a számítógépi programok védelméről szóló modellszabályozásban megadott meghatározást lásd a WIPO honlapján, a (http://www.wipo.int/edocs/mdocs/copyright/en/wipo_ip_cm_07/wipo_ip_cm_07_www_82573.doc).

7 – Lásd az irányelv első, negyedik és ötödik preambulumbekzdését.

(3) A számítógépi program akkor részesül védelemben, ha eredeti abban az értelemben, hogy a szerző saját szellemi alkotása. Annak megállapításához, hogy fennállhat-e ilyen védelem, más feltétel nem alkalmazható.”

19. Az irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében „a [t]agállamok a szerzők számára kizárólagos jogot biztosítanak műveik vezetékes vagy vezeték nélküli nyilvánosság-hoz közvetítésének engedélyezésére, illetve megtiltására, beleértve az oly módon történő hozzáférhetővé tételt is, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhatják meg”.

2. A 2001/29 irányelv

16. A 2001/29 irányelv tárgya a szerzői jog és a szomszédos jogok védelme a belső piac keretében, különös tekintettel az információs társadalomra⁸.

C – A nemzeti jog

17. Az irányelv alkalmazása nem érinti többek között a számítógépi programok jogi védelmére vonatkozó, már létező rendelkezéseket⁹.

20. A 91/250 irányelvet a cseh jogrendbe a szerzői jogról és a szomszédos jogokról, valamint egyes törvények módosításáról szóló, 2000. április 7-i 121/2000 törvény (zákon č. 121/2000 o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů)¹⁰ ültette át.

18. A 2001/29 irányelv 2. cikkének a) pontja kimondja, hogy a tagállamok a szerzők számára műveik tekintetében biztosítják a közvetett vagy közvetlen, ideiglenes vagy tartós, bármely eszközzel vagy formában, egészben vagy részben történő többszörözés engedélyezésének, illetve megtiltásának kizárólagos jogát.

21. E törvény 2. cikke (1) bekezdésének értelmében a szerzői jog tárgya minden irodalmi mű, illetve a szerző bármely más objektív módon érzékelhető – akár elektronikus, tartós vagy ideiglenes - formában kifejezhető kreatív művészi alkotása, terjedelmétől, céljától vagy jelentőségétől függetlenül.

8 – Lásd az irányelv 1. cikkének (1) bekezdését.

9 – Lásd a 2001/29 irányelv 1. cikke (2) bekezdésének a) pontját.

10 – 121/2000 Sb., a továbbiakban: szerzői jogi törvény.

22. Az említett törvény 2. cikkének (2) bekezdése szerint a számítógépi program szintén műnek tekintendő, amennyiben eredeti, abban az értelemben, hogy a szerző saját szellemi alkotásáról van szó.

23. E törvény 65. cikkének (1) bekezdése szerint a számítógépi program, kifejezési formájától függetlenül – beleértve a létrehozásához szükséges előkészítő elemeket is – irodalmi műként részesül védelemben. A törvény 65. cikkének (2) bekezdése rögzíti, hogy a számítógépi program bármely elemének – beleértve a más programokhoz való csatlakozást lehetővé tevő elemeket – alapjául szolgáló ötletek és elvek a törvény értelmében nem részesülnek védelemben.

II – A tényállás és az alapeljárás

24. 2001. április 9-én kelt, a Ministerstvo kultury-hoz intézett, és a 2001. június 12-i levelében módosított kérelmével a Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany (szoftvervédelmi egyesület, a továbbiakban: BSA) a szerzői jogi törvény 98. §-a alapján a számítógépi programokra vonatkozó szerzői vagyoni jogok közös kezelésének engedélyezését kérte.

25. A Ministerstvo kultury 2001. július 20-án kelt határozatával elutasította ezt a kérelmet. A BSA ezt követően 2001. augusztus 6-án közigazgatási jogorvoslattal élt a határozattal szemben, amit a 2001. október 31-én hozott határozatban szintén elutasításra került.

26. A BSA e határozatot 2001. október 31-én benyújtott keresetében megtámadta a Vrchní soud v Praze (prágai fellebbviteli bíróság) előtt. A Nejvyšší správní soud, amelyhez az ügyet előterjesztették, megsemmisítette ezt a határozatot.

27. A Ministerstvo kultury ezért 2004. április 14-én új határozatot fogadott el, amellyel ismét elutasította a BSA kérelmét. Ez utóbbi az új határozattal szemben közigazgatási jogorvoslati kérelmet nyújtott be a Ministerstvo kultury-hoz. A 2004. július 22-én hozott határozat hatályon kívül helyezte a 2004. április 14-én hozott határozatot.

28. A Ministerstvo kultury végül 2005. január 27-én új határozatot fogadott el, amellyel ismét elutasította a BSA kérelmét. Kiemelte különösen, hogy a szerzői jogi törvény csak a számítógépi program tárgyi kódját és forráskódját védi, a grafikus felhasználói felület viszont semmilyen formában sem. A BSA e határozattal szemben közigazgatási jogorvoslati kérelmet nyújtott be a Ministerstvo kultury-hoz. Miután e panaszt a 2005. június 6-án kelt határozattal elutasították, a BSA keresetet nyújtott be a Městský soud v Praze-hoz (prágai városi bíróság), amely

bíróság megerősítette a Ministerstvo kultury álláspontját. A BSA ezt követően fellebbezett a határozat ellen a Nejvyšší správní soudhoz.

vagy egy része nyilvánossághoz történő közvetítésének minősül-e?”

III – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

29. Mivel kétségei támadtak az uniós jog rendelkezéseinek értelmezését illetően, a Nejvyšší správní soud úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást és a következő kérdéseket terjeszti előzetes döntéshozatal céljából a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni a [...] 91/250/EGK [...] irányelv [...] 1. cikkének (2) bekezdését, hogy a számítógépi program mint mű [ezen] irányelv szerinti szerzői jogi védelme szempontjából a »számítógépi programok bármely formában történő kifejezés[e]« fordulat a számítógépi program grafikus felhasználói felületét vagy annak egy részét is magában foglalja?

2) Az első kérdésre adott igenlő válasz esetén az olyan televíziós sugárzás, amelynek során a nyilvánosság tagjai érzékelni tudják a számítógépi program grafikus felhasználói felületét vagy annak egy részét, viszont a programot nem tudják aktívan irányítani, [a] 2001/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv [...] 3. cikkének (1) bekezdése értelmében a mű

IV – Elemzés

A – A Bíróság hatásköréről

30. Előzetes döntéshozatal iránti kérelmében a kérdést előterjesztő bíróság felhívja a figyelmet arra, hogy a feltett kérdések vonatkozásában felmerülhet a Bíróság hatáskörének a hiánya.

31. Az alapeljárásban szereplő tényállás ugyanis a Cseh Köztársaságnak az Európai Unióhoz való csatlakozása előtt valósult meg.

32. Márpedig az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bíróság az irányelv értelmezésére kizárólag annak az új tagállamban való – és az új tagállamnak az Európai Unióhoz történt csatlakozásától kezdődő – alkalmazása tekintetében rendelkezik hatáskörrel¹¹.

¹¹ – Lásd különösen a C-302/04. sz., Ynos kontra Varga János ügyben 2006. január 10-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-371. o.) 36. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

33. Ugyanakkor a Bíróság a C-64/06. sz., Telefonica O2 Cseh Köztársaság ügyben 2007. június 14-én hozott ítéletében¹² megállapította, hogy az alapeljárásban megtámadott határozat a tagállam Európai Unióhoz történt csatlakozását követően keletkezett, valamint egy jövőbeli és nem egy múltbeli helyzetet szabályoz, továbbá, hogy a nemzeti bíróság az alapeljárás tekintetében alkalmazandó uniós jogi szabályozásra vonatkozóan várt választ a Bíróságtól. Ezután rámutatott, hogy mivel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések az uniós jog értelmezésére vonatkoznak, a Bíróság főszabály szerint anélkül hozhatja meg döntését, hogy meg kellene vizsgálnia azon körülményeket, amelyek a nemzeti bíróságokat a kérdések Bíróság elé terjesztésére készítették, és amelyek alapján úgy ítélik meg, hogy az az uniós jogi rendelkezés alkalmazandó, amelynek a Bíróság által való értelmezését kéri¹³.

34. Az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben, noha az alapeljárás tényállása a Cseh Köztársaságnak az Unióhoz való csatlakozása előtt állt be, az alapeljárásban megtámadott határozat a csatlakozás után született¹⁴. A Bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy rendelkezett hatáskörrel a kérdést előterjesztő bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elbírálásában.

35. A jelen ügyben ugyanez a helyzet. Megállapítható ugyanis, hogy a Ministerstvo kultury első határozata 2001. július 20-án született, vagyis a Cseh Köztársaságnak az

Unióhoz való csatlakozása előtt. A BSA részéről benyújtott több, a Ministerstvo kultury által elutasított jogorvoslati kérelmet követően ez utóbbi 2005. január 27-én új határozatot fogadott el, amelyben ismét elutasította a BSA kérelmét.

36. Miután a BSA sikertelenül támadta meg ezt az új határozatot, keresettel fordult a Městský soud v Pražéhez e határozat megsemmisítése érdekében.

37. Utóbbi megerősítette a Ministerstvo kultury álláspontját, ezért a BSA a Nejvyšší správní soudhoz fellebbezett.

38. Tehát a Cseh Köztársaságnak az Unióhoz való csatlakozása után született, azaz az alapeljárás tárgyát képező, 2005. január 27-én hozott határozatáról van szó.

39. Emellett ez a határozat egy jövőbeli helyzet szabályozását célozza, ugyanis a kérdés a számítógépi programokhoz kapcsolódó szerzői vagyoni jogok BSA általi közös kezelésére, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések pedig az uniós jog rendelkezéseinek az értelmezésére vonatkoznak.

40. Következésképpen, figyelemmel a fenti körülményekre, véleményem szerint a Bíróság hatáskörrel rendelkezik a kérdést előterjesztő bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések megválaszolására.

12 – A C-64/06. sz. ügyben hozott ítélet (EBHT 2007., I-4887. o.)

13 – 21. és 22. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

14 – 19. és 20. pont.

B – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésről

41. Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy a grafikus felhasználói felület a 91/250 irányelv 1. cikkének (2) bekezdése értelmében a számítógépi programok kifejezési formájának tekintendő-e, és ezért megilleti-e a számítógépi programokra alkalmazandó szerzői jogi védelem.

42. A nehézség, amellyel a kérdést előterjesztő bíróság szembesül a jelen ügyben, abból ered, hogy ez az irányelv nem határozza meg a számítógépi program fogalmát. A kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdés valójában arra késztet, hogy megvizsgáljam az említett irányelv által biztosított védelem tárgyát és terjedelmét.

43. E kérdés megválaszolása érdekében először meg kell vizsgálni, hogy mit takar ez a 91/250 irányelv értelmében vett fogalom, annak érdekében, hogy ezután megállapíthassuk, hogy a grafikus felhasználói felület e fogalom kifejezési formájának tekinthető-e.

44. A számítógépi program fogalmának vizsgálata után rámutatok azokra az okokra, amelyek miatt úgy vélem, hogy a grafikus felhasználói felület nem a számítógépi programnak a 91/250 irányelv 1. cikkének (2) bekezdése értelmében vett kifejezési formája, és ezért

nem illeti meg az irányelv által biztosított védelem. Ezt követően kifejtem, hogy álláspontom szerint miért vonatkozhat erre a felületre az általános közösségi szerzői jog nyújtotta védelem.

1. A számítógépi program fogalmáról

45. A 91/250 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése alapján a számítógépi programok irodalmi műként részesülnek szerzői jogi védelemben. Az irányelv nem tartalmaz semmilyen meghatározást a számítógépi program tekintetében, csupáncsak azt tünteti fel, hogy az magában foglalja a programok előkészítő dokumentációját is¹⁵.

46. A meghatározás hiánya az uniós jogalkotó kifejezett akaratából fakad. Az irányelvre irányuló javaslatában¹⁶ az Európai Közöségek Bizottsága ugyanis rámutatott, hogy „[a] szakértők szerint egy irányelvben szereplő bármiféle meghatározása annak, hogy mi

15 – Az említett irányelv hetedik preambulumbekzdése rögzíti, hogy „ennek az irányelvnek az alkalmazásában a »számítógépi program« fogalma magában foglalja a programok valamennyi formáját, beleértve a hardverbe beépített programokat is; ez a fogalom magában foglalja a számítógépi program kifejlesztéséhez vezető előkészítő dokumentációt is, feltéve, hogy az előkészítő munka jellegénél fogva későbbi fázisában számítógépi programot eredményezhet”.

16 – A számítógépi programok jogi védelméről szóló tanácsi irányelvre irányuló javaslat (HL 1989, C 91, 4. o., a továbbiakban: irányelvre irányuló javaslat).

alkot egy programot, szükségképpen elavulttá válik, amennyiben a technológia előrehaladása révén megváltozik a programok jellege ahhoz képest, ahogy azokat ma ismerjük”¹⁷.

lehet hozni azt a programot, amely lehetővé teszi a gép számára funkciója ellátását”²⁰.

47. Ugyanakkor, bár az uniós jogalkotó elveti a számítógépi program fogalmának szerepeltetését egy olyan meghatározásban, amely könnyen túlhaladottá válhat, a Bizottság az említett irányelvre irányuló javaslatban számos elemeket szolgáltat számunkra. Így rámutat, hogy e fogalom olyan parancsok csoportját jelöli, amelyeknek célja, hogy különböző feladatokat végeztesen el egy számítógép nevű információ-feldolgozó rendszerrel¹⁸. A Bizottság azt is rögzíti, hogy a technika jelenlegi állása szerint a program szó olyan parancsok csoportját írja le, amelyeknek célja, a program formájától, nyelvétől, jelölésétől vagy kódolásától függetlenül, annak lehetővé tétele, hogy egy számítógép ellásson egy adott feladatot vagy funkciót¹⁹.

48. A Bizottság ehhez hozzáteszi, hogy e kifejezésnek magában kell foglalnia a programok minden olyan, az ember számára észlelhető, vagy a gép számára felhasználható formáját, amelyből kiindulva létrehozták, vagy létre

49. Valójában a Bizottság itt olyan írásos elemekre utal, amelyek a számítógépi program alapját alkotják, vagyis a forráskódra és a tárgykódra. A számítógépi program alapja ugyanis a forráskód, amelyet a programozó szerkesztett. Ez a kód, amely szavakból áll, az ember számára érthető. Ugyanakkor azt a gép nem képes végrehajtani. Annak érdekében, hogy erre alkalmassá váljon, bináris formában le kell fordítani a gép nyelvére, leggyakrabban 0 és 1 számjegyek formájában. Ezt nevezik tárgykódnak.

50. E kódok tehát a számítógépi program átiratait jelentik, először az ember számára érthető formában, majd a gép számára érthető formában. A programozó elgondolásának kifejeződései, és ennek alapján kétségtávolan élvezik a 91/250 irányelv által biztosított szerzői jogi védelmet.

51. Emellett ezt a megállapítást megerősíti a TRIPs megállapodás 10. cikke (1) bekezdésének szövegezése, mely szerint a számítógépes programok a Berni Egyezmény szerinti irodalmi művekként akár forráskód, akár tárgyi kód formában védettek.

17 – Lásd az irányelvre irányuló javaslat „Különös rendelkezések” című második részében az 1. cikk (1) bekezdésének első franciabekezdését.

18 – Lásd az irányelvre irányuló javaslat „Általános rendelkezések” című első részében az 1.1 pontot. Lásd még a 6. oldal alján a lábjegyzetet.

19 – Lásd az irányelvre irányuló javaslat második részében az 1. cikk (1) bekezdésének második franciabekezdését.

20 – Lásd az irányelvre irányuló javaslat második részében az 1. cikk (1) bekezdésének harmadik franciabekezdését.

52. Most az a kérdés merül fel, hogy a grafikus felhasználói felület, amely a képernyőn megjelenő eredménye a számítógépi programnak, e program kifejezési formája-e, és ennek megfelelően élvezi-e a 91/250 irányelv által biztosított védelmet.

2. A számítógépi program bármely formában történő kifejezésének fogalmáról

53. A 91/250 irányelv tizedik preambulumbekezdése szerint a számítógépi program funkciója abban áll, hogy a számítógépes rendszer többi elemével és a felhasználókkal kapcsolatba lépjen, és azokkal együtt működjön. Ebből a célból logikai és adott esetben fizikai kapcsolatra és kölcsönhatásra van szükség ahhoz, hogy a szoftver és a hardver valamennyi eleme számára lehetővé váljék, hogy más szoftverrel és hardverrel, valamint a felhasználókkal a célnak megfelelően tudjon működni. Ezután pontosításra kerül, hogy a programnak a szoftver és hardver elemek közötti efféle összekapcsolódást és kölcsönhatást biztosító részei általában „csatlakozási felületek” (interfész) néven ismertek²¹.

54. Az informatika területén a csatlakozási felület tehát többféle formát ölthet, amelyeket két kategóriába sorolhatunk, nevezetesen a fizikai kapcsolódási felületekre, és a logikai vagy szoftver kapcsolódási felületekre. A

fizikai kapcsolódási felületek közé tartoznak különösen az olyan berendezések, mint a számítógép képernyője, a billentyűzet vagy éppen az egér.

55. A szoftver kapcsolódási felületek között találhatók a kapcsolati csatlakozási felületek, amelyek a szoftveren belül működnek, és lehetővé teszik a kommunikációt az informatikai rendszer más elemeivel, valamint a kölcsönhatási csatlakozási felületek, amelyek közé a grafikus felhasználói felület is tartozik.

56. A grafikus felhasználói felület ugyanis (amelyet általában „look and feel” néven ismernek) lehetővé teszi a program és a felhasználó közötti kommunikációt. A képernyőn megjelenő ikonokról és szimbólumokról, valamint ablakokról, illetve legördülő menükről van szó. A grafikus felhasználói felület teszi lehetővé a kölcsönhatást a program és a felhasználó között. E kölcsönhatás lehet információk egyszerű közlése, de azt is lehetővé teheti a felhasználó számára, hogy parancsok használatával utasításokat adjon a számítógépi programnak. Ez történik például akkor, ha az egér segítségével megfogunk egy fájlt és a Lomtárba helyezzük át, illetve ha egy szövegszerkesztő programban kiadjuk a „Másolás” és „Beillesztés” parancsokat.

57. A későbbiekben kifejtett okokból nem gondolom, hogy egy grafikus felhasználói felület a számítógépi program kifejezésének

21 – Lásd az irányelv tizenegyedik preambulumbekezdését.

formája lenne, és részesülhetne a számítógépi programok jogi védelmében.

az értelmet kívánta adni a 91/250 irányelv 1. cikke (2) bekezdésének.

58. A 91/250 irányelv által elérni kívánt cél a számítógépi programok védelme minden olyan többszörözéssel szemben, amelyet a jogosult nem engedélyezett²².

62. Egyebekben ez az oka annak, hogy az előkészítő dokumentációt, amennyiben lehetővé teszi egy ilyen program létrehozását, szintén védi a számítógépi programra alkalmazható szerzői jog²³.

59. Álláspontunk szerint a számítógépi programra alkalmazható szerzői jog sajátossága abban áll, hogy szemben az e jog által védett egyéb művekkel, amelyek közvetlenül az emberek érzékeire hatnak, a számítógépi program célja a használat, és a védelem ekként illeti meg.

63. E dokumentáció tartalmazhat például olyan szerkezetet vagy szerkezeti ábrát, amelyet a programozó készített, és amely alkalmas arra, hogy forráskódba és tárgykódba átírják, ezzel lehetővé téve a gép számára a számítógépi program végrehajtását²⁴. Ez a programozó által kidolgozott szerkezeti ábra egy film forgatókönyvéhez hasonlítható.

60. A jelen indítvány 47. pontjában láthattuk ugyanis, hogy a számítógépi program olyan parancsok csoportját jelöli, amelyek célja annak lehetővé tétele, hogy egy számítógép ellasson egy adott feladatot vagy funkciót.

64. Ennek alapján úgy vélem, hogy a számítógépi programok bármely formában történő kifejezésének fogalma azokra a kifejezési formákra vonatkozik, amelyek felhasználásuk esetén lehetővé teszik, hogy a számítógépi program ellássa a feladatot, amelyre létrehozták.

61. Úgy vélem továbbá, hogy a számítógépi program kifejezésének formájától függetlenül e formának védelemben kell részesülnie attól a pillanattól kezdve, hogy többszörözése magának a számítógépi programnak a többszörözését is eredményezi, így lehetővé téve a számítógép számára, hogy funkcióját ellássa. Véleményünk szerint az uniós jogalkotó ezt

23 – Lásd az irányelv hetedik preambulumbekendését és az irányelvre irányuló javaslat első részében található 1.1. pontot.

24 – A szoftver kialakításának rövid áttekintéséhez lásd Caron, C., *Droits d'auteur et droits voisins*, 2. kiadás, Litec, Paris, 2009, 134 és 135. o., valamint Strowel, A., és Derclaye, E., *Droit d'auteur et numérique: logiciels, bases de données, multimédia: droit belge, européen et comparé*, Bruylant, Brüsszel, 2001, 181 és 182. o.

22 – Lásd az irányelv első és második preambulumbekendését.

65. Márpedig egy egyszerű grafikus felhasználói felület nem érheti el ezt az eredményt, mivel többszörözése nem vonja magával magának a programnak a többszörözését. Egyébként az is lehetséges, hogy az eltérő forráskóddal és tárgykóddal rendelkező számítógépi programok csatlakozási felületei megegyezzenek. Ebből kifolyólag a grafikus felhasználói felület nem leplezi le a számítógépi programot. Célja csak a program használatának könnyebbé és felhasználóbarátabbá tétele.

66. A grafikus felhasználói felület tehát véleményem szerint nem tekinthető valamely számítógépi program 91/250 irányelv 1. cikke (2) bekezdésének értelmében vett kifejezési formájának.

67. Amennyiben ennek ellenkezőjét fogadjunk el, ez azt eredményezhetné, hogy pusztán azon tény alapján biztosítanánk védelmet egy számítógépi programnak, és ezáltal forráskódjának és tárgykódjának, hogy a grafikus felhasználói felületet lemásolták, anélkül, hogy ellenőriznénk az azt alkotó kódok eredetiségét, ami nyilvánvalóan ellentétes lenne ezen irányelv 1. cikke (3) bekezdésével, amely előírja, hogy „[a] számítógépi program akkor részesül védelemben, ha eredeti abban az értelemben, hogy a szerző saját szellemi alkotása”.

68. Ezen okok miatt úgy vélem, hogy a grafikus felhasználói felület nem tekinthető a számítógépi program említett irányelv 1. cikke (2) bekezdésének értelmében vett kifejezési formájának, és ennél fogva nem illetheti meg a 91/250 irányelv által biztosított védelem.

69. Ugyanakkor nem gondolom azt, hogy egy ilyen felhasználói felületre semmiképpen nem vonatkozhat védelem.

3. A grafikus felhasználói felületnek az általános jog szerzői joga által biztosított védelméről

70. Bár a grafikus felhasználói felület nem tekinthető a számítógépi program kifejezésének, és így ebben a minőségében nem is részesülhet védelemben, ugyanakkor alkalmas arra, hogy kiterjedjen rá a 2001/29 irányelv 2. cikkének a) pontja szerinti, minden irodalmi és művészeti műre alkalmazandó védelem.

71. Az Infopaq International ügyben 2009. július 16-án hozott ítéletben²⁵ kialakított ítélkezési gyakorlat szerint a szerzői jog olyan mű vonatkozásában alkalmazandó, amely eredeti abban az értelemben, hogy a szerző saját szellemi alkotása²⁶.

72. Véleményem szerint kétségtelen, hogy a grafikus felhasználói felület alkalmas arra, hogy szellemi alkotás legyen.

25 – A C-5/08. sz. ügyben hozott ítélet (EBHT 2009., I-6569. o.).

26 – 37. pont.

73. Egy ilyen felhasználói felület kialakítása jelentős szellemi alkotómunkát igényel a szerző részéről, ugyanúgy, mint egy könyv vagy kotta esetében. A grafikus felhasználói felület mögött összetett, a programozó által kialakított struktúra húzódik²⁷. Utóbbi olyan, meghatározott módon strukturált programozási nyelvet használ, amely lehetővé teszi egy olyan különleges parancsgomb, mint mondjuk a „Másolás-Béillesztés” kialakítását, vagy valamilyen cselekvését, mint például azt, hogy egy mappa megnyitása céljából kétszer rá kell kattintani, vagy azt, hogy egy ikonra kell kattintani a megnyitott ablak kis méretűvé tétele céljából.

74. Ugyanakkor, bár a grafikus felhasználói felület szellemi alkotómunkát igényel, a 2001/29 irányelv 2. cikke a) pontja értelmében az is szükséges, hogy a Bíróság által alkalmazott kifejezéssel élve eredeti legyen abban az értelemben, hogy a szerző saját szellemi alkotása²⁸.

75. A grafikus felhasználói felület eredetiségének megállapításához fűződő nehézség annak a ténynek tudható be, hogy az azt alkotó elemek többségének célja funkcionális, mivel a számítógépi program használatának megkönnyítését célozzák. Ennélfogva ezen elemek kifejezésének módja szükségképpen korlátozott, mivel, ahogy arra a Bizottság is

rámutatott írásbeli észrevételeiben²⁹, a kifejezést meghatározza az a technikai funkció, amelyet ezek az elemek betöltenek. Ez a helyzet például az egérmutató esetében, amely a képernyőn mozog, és amellyel rákattintunk egy parancsgombra, annak érdekében, hogy működésbe hozzuk, vagy akár ilyen a szöveges fájl megnyitott állapotában feltűnő legördülő menü is.

76. Ilyen esetekben úgy vélem, hogy az eredetiség kritériuma nem teljesül, mivel egy ötlet megvalósítását szolgáló különböző módok köre olyan korlátozott, hogy az ötlet és a kifejezés összekeverednek. Amennyiben egy ilyen lehetőség megnyílna, annak az lenne a következménye, hogy monopóliumot biztosítana a számítógépi programok piacán jelenlevő egyes társaságok számára, ezzel jelentősen fékezve e piacon az alkotást és az innovációt, ami ellentétben állna a 2001/29 irányelv céljával³⁰.

77. Ennélfogva úgy gondolom, hogy az esetről esetre történő mérlegelés során a nemzeti bíróságnak kell megvizsgálnia, hogy a szerző által tett választások, az általa létrehozott kombinációk, valamint a grafikus felhasználói felület kialakítása alapján az a szerző saját szellemi alkotásának kifejezése-e, kizárva ezen mérlegelésből azokat az elemeket, amelyek kifejezését technikai funkciójuk határozza meg.

27 – A grafikus felületre példaként lásd a következő honlapot: <http://s.sudre.free.fr/Stuff/Interface.html>.

28 – Lásd a fent hivatkozott Infopaq International ügyben hozott ítélet 37. pontját.

29 – Lásd a 36. és 37. pontot.

30 – Lásd az irányelv második és negyedik preambulumbekezdését.

78. A fenti megfontolások összességét figyelembe véve úgy vélem, hogy a grafikus felhasználói felület nem minősül a számítógépi program 91/250 irányelv 1. cikke (2) bekezdése értelmében vett kifejezési formájának, és ennél fogva nem részesülhet az irányelv által biztosított védelemben. Ezzel szemben, amennyiben az a szerző saját szellemi alkotása, a grafikus felhasználói felületre, mint a 2001/29 irányelv 2. cikke a) pontja értelmében vett műre, vonatkozik a szerzői jog által biztosított védelem.

C – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdéstről

79. Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság azt kívánja megtudni, hogy a grafikus felhasználói felület televíziós sugárzása a 2001/29/EK irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében a mű nyilvánosságához történő közvetítésének minősül-e.

80. A 2010. szeptember 2-án tartott tárgyaláson a felek szolgáltatottak néhány példát grafikus felhasználói felület televíziós képernyőre történő sugárzására. Ilyen lehet például különösen egy választásokkal kapcsolatos közvetítés sugárzása során a választás eredményeit tartalmazó táblázat megjelenítése a képernyőn.

81. A kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy egy ilyen csatlakozási felület lehet-e tárgya a 2001/29/EK irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében vett, nyilvánosságához történő közvetítésnek, mivel ezt a felhasználói felületet passzív módon sugározták a televízió képernyőjére, anélkül, hogy a nézők használni tudták volna ezt a felhasználói felületet, vagy akár hozzáférhettek volna a számítógéphez vagy más berendezéshez, amelynek irányítását az lehetővé teszi.

82. Véleményem szerint a grafikus felhasználói felület egyszerű televíziós sugárzása nem tekintendő a 2001/29/EK irányelv 2. cikke a) pontjának és 3. cikke (1) bekezdésének értelmében a mű nyilvánosságához történő közvetítésének.

83. A jelen indítvány 56. pontjában ugyanis megállapítottam, hogy a grafikus felhasználói felület célja a program és a felhasználó közötti kölcsönhatás lehetővé tétele. Egy ilyen felhasználói felület létrehozásának célja a program használatának könnyebbé tétele a felhasználó számára.

84. A grafikus felhasználói felület tehát sajátos jellegében különbözik más, az általános szerzői jog által védett művektől. Előbbi eredetisége megvalósításában, a felhasználóval való kommunikáció módjában, így a gombok kezelésében, illetve az ablakok megnyitásában rejlik.

85. Márpedig a televízió képernyőjére való sugárzással az elveszíti eredeti jellegét, figyelemmel arra, hogy az azt alkotó lényeges elem, vagyis a felhasználóval való említett kölcsönhatás lehetetlenné válik.

a televíziók képernyőire, és nem azt közvetíti a nyilvánosság számára.

86. Ennélfogva lényeges elemének hiányában a grafikus felhasználói felület nem felel meg a mű 2001/29 irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében vett fogalmának. Ennek megfelelően a műsorszolgáltató nem a művet sugározza

87. A fenti okokból úgy véljük, hogy a grafikus felhasználói felület televíziós sugárzása, figyelemmel arra, hogy azáltal a felület elveszíti a 2001/29 irányelv 2. cikke a) pontja értelmében vett mű jellegét, nem minősül az irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében vett, nyilvánossághoz történő közvetítésnek.

V – Véggkövetkeztetések

88. A fenti megfontolásokra figyelemmel azt javasoljuk a Bíróságnak, hogy a következő választ adja a Nejvyšší správní soudnak:

„1) A grafikus felhasználói felület nem minősül a számítógépi programnak a számítógépi programok jogi védelméről szóló, 1991. május 14-i 91/250/EGK tanácsi irányelv 1. cikkének (2) bekezdése értelmében vett kifejezési formájának, és ennélfogva nem részesülhet az irányelv által biztosított védelemben.

- 2) Amennyiben az a szerző saját szellemi alkotása, a grafikus felhasználói felületre, mint az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló, 2001. május 22-i 2001/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikke a) pontja értelmében vett műre, vonatkozik a szerzői jog által biztosított védelem.

- 3) A grafikus felhasználói felület televíziós sugárzása, figyelemmel arra, hogy azáltal a felület elveszíti a 2001/29 irányelv 2. cikke a) pontja értelmében vett mű jellegét, nem minősül az irányelv 3. cikke (1) bekezdése értelmében vett, nyilvánosságához történő közvetítésnek.”